

פרשת ויחי: יחידה ראשונה: סבאות

יעקב חי בארץ מצריים שבע עשרה שנה.

מדעני לדעתכם, לוג חכמו חמו ורמו לזרע חמו אמרו ויחסינו חמו

א. ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף:

הנה אביך חלה

ויקח את-שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים.

ב. ויגד ליעקב ויאמר: הנה בנך יוסף בא אליך

ויתחזק ישראל וישב על המטה.

ג. ויאמר יעקב אל יוסף:

אל שדי נראה אלי כלוז בארץ כנען ויכרך אתי.

ד. ויאמר אלי:

הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים

ונתתי את-הארץ הזאת לזרעך אחריך אחזת עולם.

ה. ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצרימה

לי הם, אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי...

ו. וירא ישראל את בני יוסף ויאמר: מי אלה?

ז. ויאמר יוסף אל-אביו:

בני הם אשר נתן לי אלהים כזה

ויאמר: קחם נא אלי ואכרם.

ח. ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות

ויגש אתם אליו וישק להם ויחבק להם.

ט. ויאמר ישראל אל יוסף:

ראה פניך לא פללתי והנה הראה אתי אלהים גם את-זרעך.

קריאה 'חפה'

- מה הייתה סיבת ביקורו של יוסף אצל יעקב?
- את מי הביא איתו?
- כיצד התנהג יעקב כששמע שבנו מגיע אליו?
- "וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמֶּטָה" מדוע היה עליו להתחזק?
- מה סיפר יעקב ליוסף?
- מדוע, לדעתכם, סיפר לו על ברכת אלוהים אליו?

וְעַתָּה שְׁנֵי בָנֶיךָ הַנוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בָּאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיִמָּה לִי הֵם,

אֲפָרִים וּמְנַשֶּׁה כְּרֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יְהִיוּ לִי

למה התכוון יעקב בדבריו?

כיצד יוכלו בני יוסף להיות כראובן וכשמעון?

וַיָּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף

וַיֹּאמֶר: מִי אֵלֶּה

מדוע, לדעתכם, לא הכיר יעקב את בני יוסף?

(שוחחו עם התלמידים על השאלה האם מדובר במגבלה פיזית של ראייה

או שיעקב מיעט אם בכלל, לפגוש את בני יוסף?)

- כיצד התנהג יעקב כשהתברר לו מי הם הבנים שבחדר?
- "רָאֵה פְּנֵיךָ לֹא פָלַתִּי וְהִנֵּה הִרְאָה אֶתִּי אֱלֹהִים גַּם אֶת-זֶרְעֶךָ" – מה פירוש הדברים? מה פירוש המילה פיללתי?

כתבו במחברתכם את נוסח הברכה שהייתם מצפים מיעקב שיברך את

נכדיו.

פרשנות: "הנה אביק חלה"

מדוע לדעתכם, צריך היה לומר ליוסף שאביו חולה כדי שיבוא לבקרו? האם לא ידע שאביו חולה? האם לא ביקרו באופן קבוע? נסו לחשוב ולתאר את מערכת היחסים בין יעקב ליוסף ומשפחתו כפי שהיא עולה מהקטע שקראנו.

קראו את המדרש הבא: מה הוא מוסיף לסיפור שלא כתוב בתורה?

כַּל הַזֶּמַן מִסְפָּרִים לָנוּ שְׁלוֹשִׁים כִּיבָד אֶת אָבִיו, כִּיבָד יִתְכַן הֲלֵא הֲלֵא לְצִוִּיתִים

קְרוּבוֹת וְלֹא יָדַע שֶׁהוּא חוֹלֵה?

מִצֵּה זֶה בֵּא לְסַפֵּר לָנוּ עַל צְדִיקוֹתָיו שֶׁ יוֹסֵף, מֵאֵי שֶׁהָיָה יַעֲקֹב מִצְרַיִמָּה

עַן יוֹסֵף לֹהֵימָר אִיתוֹ לְבָד בְּאוֹתוֹ הַחֲדָר (בִּיחִידוֹת) מֵאֵי לְאוֹתוֹ אָבִיו:

מה צעו לך אחיך? והוא יאלץ לספר לו את האמת (שמכרו אותו) ולאכן לא ביקר אצל אביו לציתים קרובות.
(עיבוד לפסיקתא רבתי פרשה ג)

המדרש במקור:

הרי כל שבחו של יוסף, שהיה מפליג על כבוד אביו, ולא נכנס אצלו בכל שעה?! שאילולא שבאו אחרים ואמרו לו: "אביך חולה", לא היה יודע? אלא להודיעך צדקו, שלא רצה להתייחד עם אביו, שלא יאמר לו: "האיך עשו בך אחיך?" - ומקללם... לפיכך לא היה הולך אצל אביו כל שעה

כפאונט: סבאות:

- תארו את מערכת היחסים שלכם עם סבא וסבתא שלכם ☘
- במה היא שונה ממערכת היחסים עם ההורים? מה יש בה יותר? מה יש בה פחות? ☘
- במה סבא וסבתא שלי מברכים אותי? מה הכי חשוב להם שיקרה לי? ☘
- דברים שאני עושה רק (או בעיקר) עם סבא וסבתא שלי: פעילויות, סיפורים שהם מספרים לי, מעכלים שהם מכינים לי ועוד... ☘
- לילדים שאין סבא וסבתא או שחלקם נפטרו: ספרו על מערכת יחסים שהייתה או שהייתם רוצים שתהיה, שתפו בזיכרונות או דברים שספרו לכם עליהם. ☘

קראו את הפסוק הבא: "וַיֹּצֵא יוֹסֵף אֶתְּם מֵעִם בְּרָכְיוֹ וַיְשִׁתְּחוּ לְאָפְיוֹ אַרְצָה" מדוע השתחוו אפרים ומנשה לפי סביהם? במה שונה היחס שלנו היום לסבא ולסבתא מבעבר? שאלו את הוריקם כיצד התייחסו לסבם ולסבתם, מה השתנה לדעתם ביחס שהם נתנו להם ליחס שלכם?

ו'ח': יחידה שנייה: ברכה ותפילה

- טו. וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר:
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו אֲבָרְכֶם וַיִּצְחָק
הָאֱלֹהִים הִרְעָה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה.
טז. הַפְּלֹאֶה הַגָּאֹל אֹתִי מִכָּל רָע
וַיְבָרֶךְ אֶת הַנְּעָרִים
וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבֹתֵי אֲבָרְכֶם וַיִּצְחָק
וַיִּדְגּוּ לָרֹב בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ...
כ. וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹר:
כָּךְ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאִמּוֹר:
יִשְׁמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה...

קריאה יחסה:

- את מי בירך יעקב לפי פסוק טו?
- את מי בירך יעקב עפ"י פסוק טז?
- מדוע נאמר שיעקב בירך את יוסף כשבפועל בירך את בניו? (מתי התכוון משהו לברך אותנו אך הפנה את הברכה להורינו?)
- במה בירך יעקב את אפרים ומנשה בפסוק טז? (עמדו על פירוש המילה "וידגו")

למתקדמים: הסבירו את מבנה ברכתו של יעקב:

מדוע מופיעה פעמיים המילה 'האלוהים'?

מה ההבדל בין 'התהלכו לפניו לבין 'הרעה אותי'?

הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו אֲבָרְכֶם וַיִּצְחָק

הָאֱלֹהִים הִרְעָה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

ממי מבקש יעקב שיברך את נכדיו? מה פירוש הביטוי "המלאך הגואל אותי מכל רע"?
מתי פגש יעקב מלאכים (פעמיים בחייו), כיצד הוא מבין את התפקיד שהיה להם בחייו?

בְּדָבָר יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: יְשַׁמְדֵם אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה.. הַסְבִּירוּ אֶת דְּבָרֵי יַעֲקֹב
בְּמִלִּים שֵׁלְכֶם. מֵתִי אֲנַחְנוּ מִקִּיּוּמִים אֶת דְּבָרֵי יַעֲקֹב הַלְלוּ?

הִדְצַת? בְּרַכַת הַבְּנִים (וְהַבָּנוֹת)

ברכת הבנים היא ברכה הנהוגה בחלק מקהילות ישראל, בה ההורים (או האב בלבד) מברכים את

ילדיהם בליל שבת ובערב יום הכיפורים. נוסח הברכה הנפוץ הוא:

יְשִׁמְדֵם אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה.

יְבָרְכֵךְ ה' וְיִשְׁמְרֵךְ,

יָאֵר ה' פְּנֵינוּ אֵלֶיךָ וְיַחֲוֹנֵךְ,

יֵשָׂא ה' פְּנֵינוּ אֵלֶיךָ וְיִשֵּׂם לְךָ שָׁלוֹם.

השורה הראשונה היא ציטוט מדברי יעקב במעמד המפגש בינו לבין יוסף וְ

וְיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא, לְאֵמֹר, בְּדָבָר יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, יְשַׁמְדֵם אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה.

שלוש השורות האחרות הן נוסח ברכת כהנים כלשונה.

לבנות, במקום השורה הראשונה, מברכים: **יְשִׁמְדֵם אֱלֹהִים כְּשָׂרָה, רַבְקָה, רַחֵל וְלֵאָה.**

גרסה זו מושפעת כנראה מדברי העם לבעז במגילת רות (ד, יא), "יִתֵּן ה' אֶת-הָאִשָּׁה הַבְּצָאָה אֶל-

בִּיתְךָ, כְּרַחֵל וְכַלְמָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּייהֶם אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל".

מקובל להניח את הידיים על ראש הילדים בעת הברכה, בדומה לצורת ברכת יעקב לבני יוסף –

מנשה ואפרים. הסיבות שהוצעו למנהג זה הן ברובן קבליות.

סיבה טבעית אפשרית למנהג היא המציאות שבה יש חיכוך מתמיד בין בני המשפחה, מה שגורם

למריבות וכדומה. דבר זה גרוע מסתם מריבה, משום שזה פוגע לעתים רבות גם במצוות כיבוד אב

ואם ומורא אם ואב. הברכה היא אקט של הבעת מחילה על מעשי הילדים בזמן שחלף. שבת היא

זמן המציין את סוף השבוע, יום מנוחה לאחר שבוע פעילות וחיכוכים. יום כיפור הוא יום

התשובה היהודי, וככזה ראוי גם כן למטרה זו.

בנוסף ובהתאם לאמור, ביום הכיפורים מקובל באותו מעמד של ברכת הבנים, לבקש מחילה

מההורים על כל חטאי השנה החולפת. (מתוך ויקיפדיה)

○ נלמד יחד את הברכה, ניתן אפילו לתרגל בכיתה, שכל אחד יברך את רעהו...

○ האם הברכה הזאת נאמרת בבתי התלמידים? האם הייתם רוצים שתיאמר?

○ במה ההורים שלי מברכים אותי בד"כ? במה הייתי רוצה לברך אותם?

בסוף הברכה הזאת הנאמרת ע"י ההורים ניתן להוסיף ברכה פרטית, אינטימית,

בין הורה וילד. שאלו את ההורים מה הם היו מוסיפים על הברכה הזאת שיהיה

אישי ומותאם אליכם?

כַּלּוּנוֹטִי: הַמְלַאךְ הַגּוֹאֵל אֹתִי

יעקב מאמין שיש מלאך הגואל אותו מצרות ודאגות, האם גם לכם יש מישהו שמגן עליכם

ושומר עליכם שלא יקרו לכם דברים רעים? מיהו "המלאך הגואל" שלכם?

למורה : חשוב לציין בפני התלמידים כי את המשפט "המלאך הגואל אותי מכל רע..." יש הנוהגים לומר בתפילת הלילה, ממש לפני השינה ובעיקר אמהות נהגו תמיד לומר את הפסוק ע"י מיטת תינוקן.

ויחי: יחידה feיפית: וישם את-אפרים לפני מנשה

יג. ויקח יוסף את שניהם: את-אפרים בימינו משמאל ישראל
ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל ויגש אליו.

יד. וישלח ישראל את ימינו

וישם על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה
שכל את ידיו כי מנשה הבכור.

טו. ויברך את יוסף ויאמר:

האלהים אשר התהלכו אבתי לפניו אברהם ויצחק
האלהים הרעה אתי מעודי עד היום הזה.

טז. המלאך הגאל אתי מכל רע

וברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק
ויזגו לרב בקרב הארץ

יז. וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו על ראש אפרים וירע בעיניו

ויתמוך יד אביו להסיר אתה מעל ראש אפרים על ראש מנשה.

יח. ויאמר יוסף אל אביו:

לא כן אבי, כי זה הבכר שים ימינו על ראשו.

יט. וימאן אביו ויאמר:

ידעתי בני ידעתי, גם הוא יהיה לעם וגם-הוא יגדל
ואולם אחיו הקטן יגדל מסנו וזרעו יהיה מלא הגוים.

כ. ויברכם ביום ההוא לאמור: בך וברך ישראל לאמר:

ישמך אלהים כאפרים וכמנשה

וישם את-אפרים לפני מנשה.

כא. וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף:

הֲנֵה אֲנִי כֹת וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם.

קריאה יחסה

? מה מתאר הקטע שקראנו?

? מה היה יעקב אמור לעשות ומה עשה? הסבירו את המנהג.

? מדוע שיכל יעקב את ידיו? כיצד הסביר את העדפת הנכד הצעיר על הבכור?

ציירו את האופן בו בירך יעקב את נכדיו:

למורה - הצעה אלטרנטיבית: דף צביעה לכיתות הנמוכות (ניתן להגדיל או להקטין לפי הצורך)

למורה: לקראת סיום ספר בראשית ניתן לערוך דרך הסיפור הזה סיכום של האירועים בספר:

- ? מנו את סיפורי האחים הבכורים והצעירים שפגשנו בספר בראשית
 ? האם ומתי הועדף הצעיר על פני הבכור? מה היו הנסיבות?

האם לדעתכם, ספר בראשית מבקש להעביר לנו מסר על מעמדו של הבכור במשפחה או אולי על זכות הבכורה? אם כן, מהו?

- מה דעתכם על מעשהו של יעקב?
 חפשו בפסוקים את תחושתו של יוסף לגבי מעשה אביו, מדוע לדעתכם חש כך?
 הייתכן שזה הזכיר לו משהו מעברו?
 כיצד לדעתכם, חשו שני הבנים, אפריים ומנשה?

למורה - הנה קריאה:

יעקב שוכב על ערש דווי, אחרי שנים שהיו "מעט ורעים". רגע אחד של מנוחה לא היה לו בחייו, אולי חוץ מימיו אלה, האחרונים. ובין הזיכרונות המציפים את מוחו בחיפושיו אחרי השקט הנפשי לקראת השקט המוחלט, הוא נזכר ברגע שהוא לא היה בו. אולי הוא שמע את הדברים מעבר ליריעות האוהל, אולי אחיו סיפר לו בעצמו אחרי שנפגשו, אולי הוא קרא על-כך בתנ"ך – עשו, לחייו מוצפות דמעות, שואל את אבא יצחק "הברכה אחת היא לך, אבי?" ואביו, מתוך שמרנות תרבותית או בשל העדפות סמויות, לא מוצא ברכה אמיתית לבנו הבכור השני. את ההמשך הוא זוכר היטב – איומים, מילוט ובריחה, שנים של ריחוק ועונשים מסוגים שונים שליוו את חייו. אלה הזיכרונות, ויעקב הגוסס רוצה לתקן, את עצמו, אולי גם את טעויותיו אם הוא מכיר בהם, ואת הסיפור המשפחתי. ועכשיו הוא מברך את כו-ל-ם. איחולי אב אמיתיים, פיוטיות, משולבים בדברים שמזמן היו צריכים להיאמר בין אב לבנו/בניו. גם עבור נכדיו, שלא זכה להיות סבא של ממש עבורם, יש ליעקב ברכות שמאמצות אותם אליו, לפחות ברישום ההיסטורי של תולדות המשפחה. אבל גם יעקב המתקן-את-עצמו הוא יעקב, בן ליצחק והנכד של אברהם, גם זה חלק מההיסטוריה המשפחתית, וברגע מסוים הוא חייב להסתבך ולסבך אחרים בשאלות של בכורה. איזו יד על הראש של מי, מי הבכור הביולוגי ומי יהיה הבכור למעשה, מי יועדף ומי ידחה. ועכשיו שני אחים צעירים צריכים לקיים ולבנות מחדש את מערכת היחסים שלהם. אנו, כמצוות יעקב אבינו, מברכים את בנינו שיהיו כאפריים ומנשה. שיהיו כמותם - במה? לא מצאתי לכך הסבר מספק, ולכן אני מציע – הברכה היא להיות כאפריים ומנשה שלא הפכו אויבים גם כאשר הצעיר בורך לפני הבכור, אחים אשר לא קמו בניניהם יריבות ואיבה כאשר העדיפו את האחד על פני השני, בשונה מכל הסיפורים הדומים במקרא.

למאמר המלא: <http://reform.org.il/Heb/holidays/WeeklyPortionArticle.asp?ContentID=215>

האם יש בסיפור שלפנינו רמז שנותנת לנו התורה על עתידם של בני יוסף או על השבטים שייצאו מהם? אם כן, כיצד לדעתכם זה יבוא לידי ביטוי בעתיד?

ה'דצת? שבת אפריים:

שבט אפרים נחשב לאחד השבטים החשובים, המרכזים והמשפיעים בשבטי ישראל. מתוך השבט יצאו מנהיגים חשובים שהובילו את ישראל כמו: יהושע בן נון, שמואל הנביא (כך נראה על בסיס שיוכו של אביו ל"הר אפריים"), ירבעם בן נבט ואחאב שניהם מלכי ממלכת ישראל.

ה'דצת? שבת מנשה:

נחלת שבט מנשה הייתה מחולקת לשתי נחלות נפרדות- חצי שבט המנשה הצטרף לשני שבטים נוספים שהתיישבו בעבר הירדן המזרחי וחציו השני של שבט המנשה ישב במרכז ארץ ישראל שבעבר הירדן המערבי. שני שופטים של ישראל קמו מתוך שבט מנשה: גדעון בן יואש ויפתח הגלעדי

עם חורבן ממלכת ישראל גלו שני השבטים ואבדו

ריבוי קולות - מדרכי תאונה:

רמברנדט (1606-1669) צייר, אמן הדפסים ורשם הולנדי, יליד ליידן, מגאוני הציור במערב. רמברנדט היה צייר פורה ויצירתו רבגונית. הוא הותיר כ-600 תמונות וכמה אלפי רישומים ותחריטים. שלא כמו בני דורו ההולנדים, שהתמחו בנושאים ספציפיים, צייר רמברנדט בכל התחומים האמנותיים - ציורי דיוקן, נושאים דתיים, היסטוריים ואלגוריים, רישומי נוף מן הטבע ותמונות ז'אנר, בהן גם דמויות יהודים מן הגטו הסמוך לביתו. הוא הוכיח שליטה אמנותית בצבע, באור וצל, בדקויות הבעה ותנועה והבנה אנושית מעמיקה. הוא היה מורה רב השראה, ועם תלמידיו נמנו כמה מראשי הציירים ההולנדיים בימיו.

למורה ניתן להיעזר באתר הבא המנתח את התמונה:

http://www.judaicaru.org/rembrandt_heb/jh3.php-id=Exhibit&content=rembrandt-#jacob_blesses.htm

- במה מתאר הציור את המצב כפי שהוא מתואר בפסוקים (מחלת יעקב, יוסף והבנים) במה הוא שונה מהמתואר בפסוקים?
- שימו לב לצבעים בציור – האם הצייר מבקש לספר לנו משהו על האווירה בחדר דרך הצבעים?
- מה "משדרות" הבעות הפנים של הנוכחים בחדר?
- הצייר ההולנדי רמברנדט הוסיף לאירוע הברכה דמות נוספת – מי היא?
- מדוע, לדעתכם הוסיף אותה הצייר לתמונה? האם היא נזכרת בתורה? מתי?
- מה אנחנו יודעים על אסנת בת פוטיפרע אשת יוסף?
- מה דעתכם? האם הייתה שם?
- מתוך הציור מה ניתן ללמוד עליה? (בגדיה, מבטה, העובדה שהיא עומדת בעמדה חשוכה יחסית בעוד רמברנדט הניח את כל האור על יעקב והבנים, הידיים השלובות כסימן לשלווה או אולי סגירות? כדאי לאפשר לתלמידים לפרש לעצמם את שפת הגוף שלה)
- לדעת התלמידים, בהיותה אישה מצרית, ביתו של כהן מצרי, האם היא שמחה על האירוע של ברכת בניה בידי הסבא יעקב? האם רגשותיה כלפי הסב ומעמד הברכה ניכרים בציור?

אֶסְנָת - בתו של פוטי-פרע כוהן און במצרים, שנישאה ליוסף וילדה לו את אפרים ומנשה.

השם הוא מצרי ומשמעותו: של האלה נת (אלת הדלתא המערבית). **אנציקלופדיה גשר**.

הגדת הזהב, פרסום 1320 לערך, האומן לא ידוע.

- במה מתאר הציור את המצב כפי שהוא מתואר בפסוקים במה הוא שונה? ♣
- אילו דמויות הוסיף האומן לאירוע הברכה? מה הן תורמות להבנת הסיפור? ♣
- האם לדעתכם, היו שם? נמקו דעתכם (למורה: מדובר בשלושה מאחי יוסף) ♣

ויחי: יחידה רביעית: לו: ישטמנו יוסף

טו. ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו:

לו: ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו.

טז. ויצו אל יוסף לאמר:

אביך צנה לפני מותו לאמר:

יז. כה תאמרו ליוסף:

אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי-רעה גמלוך

ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביך

ויבך יוסף בדברים אליו.

יח. וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו:

הננו לך לעבדים.

יט. ויאמר אליהם יוסף:

אל-תיראו, כי התחת אלהים אני?

כ. ואתם חשבתם עלי רעה

אלהים חשבה לטובה

למען עשה כיום הזה להחית עם רב.

כא. ועתה אל תיראו

אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם

וינחם אותם וידבר על לכם.

כב. וישב יוסף במצרים הוא ובית אביו

ויחי יוסף מאה ועשר שנים.

קריאה יחפה

מלאו את הטבלה בהתאם לפסוקים שקראתם:

מי הדובר?	אל מי נאמרו הדברים?	מה נאמר?	כתבו את הדברים במילים שלכם
		לו יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהָשִׁב יָשִׁיב לָנוּ אֶת כָּל הָרְעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ	
		אָבִיךָ צָוָה לְפָנָי מוֹתוֹ לֵאמֹר: כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף: אָנָּה שָׂא נָא פְּשַׁע אַחִיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גָּמְלוּךָ	
		הִנְנִי לָךְ לְעֹבְדִים	
		אֵל תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי?	
		אֲנֹכִי אֶכְלָפֵל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם	

על מי נאמר?

וּיְרָאוּ כִּי מֵת אָבִיהֶם: _____
 וַיָּבֶן _____
 וַיַּפְּלוּ לְפָנָיו _____
 וַיִּנַּחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם _____

הסבירו: למה התכוון יוסף בדברים הבאים?

התחת אלהים אני?

ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה

חשבו יחד: פרשנים רבו שמו לב לכך שאין אף פסוק המזכיר כי יעקב אכן ביקש מיוסף טרם מותו שיסלח לאחיו והסיקו מכך שהאחים כנראה המציאו דברים אלו. מדוע עשו כן, לדעתכם?

רַחֲמוּנֵינוּ: *אֵל תַּקַּם וְאֵל תִּטֵּר* (ויקרא יט, יח)

התורה מצווה עלינו לא לנקום ולא לשמור טינה. מה ההבדל בין השניים?

האם תמיד ניתן לשכוח ולסלוח? על כל מעשה?

מדוע התורה אוסרת אפילו על שמירת טינה? האם הטינה פוגעת במישהו? במי?

מתי מישהו נטר לי טינה או שאני נטרתי לו? כיצד זה "מרגיש"?

האם ניתן לאסור על "שמירת טינה"? האם זהו רגש שאני יכול להילחם בו?

אקולוגיה: האם גם למדינות הציווי הזה נכון? האם ישנם מצבים שבהם עמים או מדינות מסרבים לשכוח או מבקשים לנקום על מעשה שנעשה ביניהם בעבר?

דף עבודה לסיכום ספר בראשית

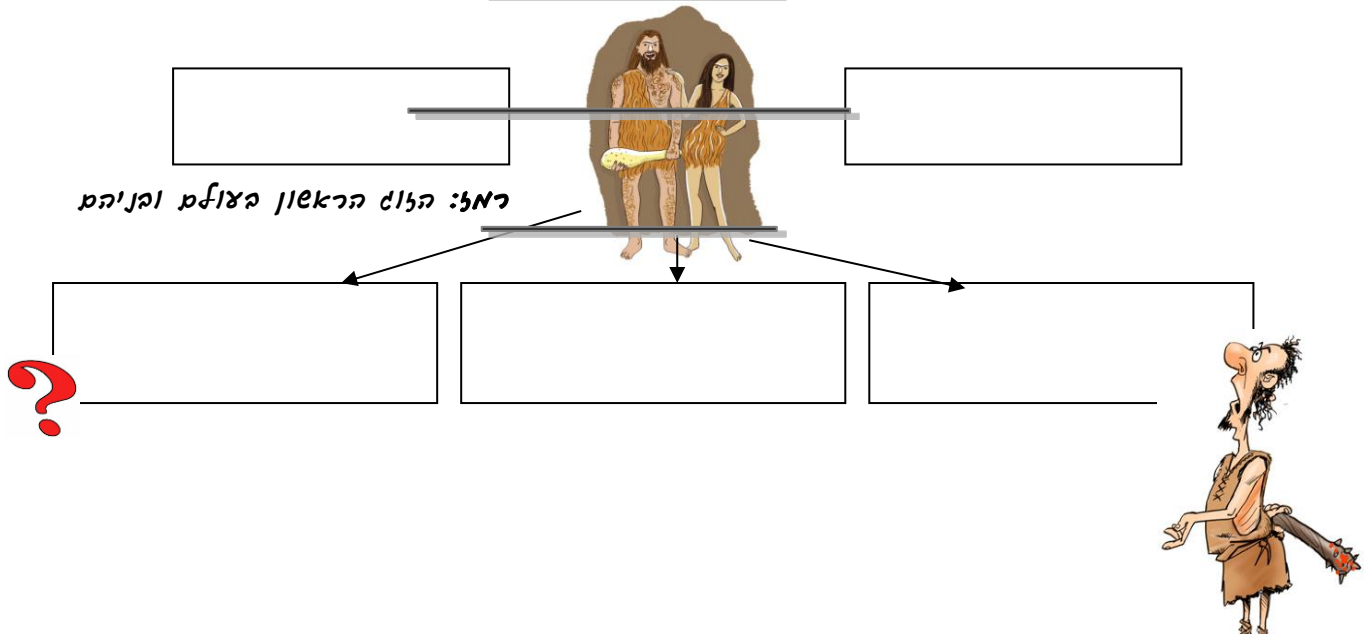
סיימנו לקרוא את ספר בראשית.

בסיום קריאת כל חומש נהוג לומר בקול רם את המילים הבאות: חזק חזק

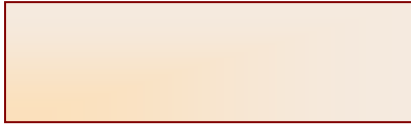
ונתחזק

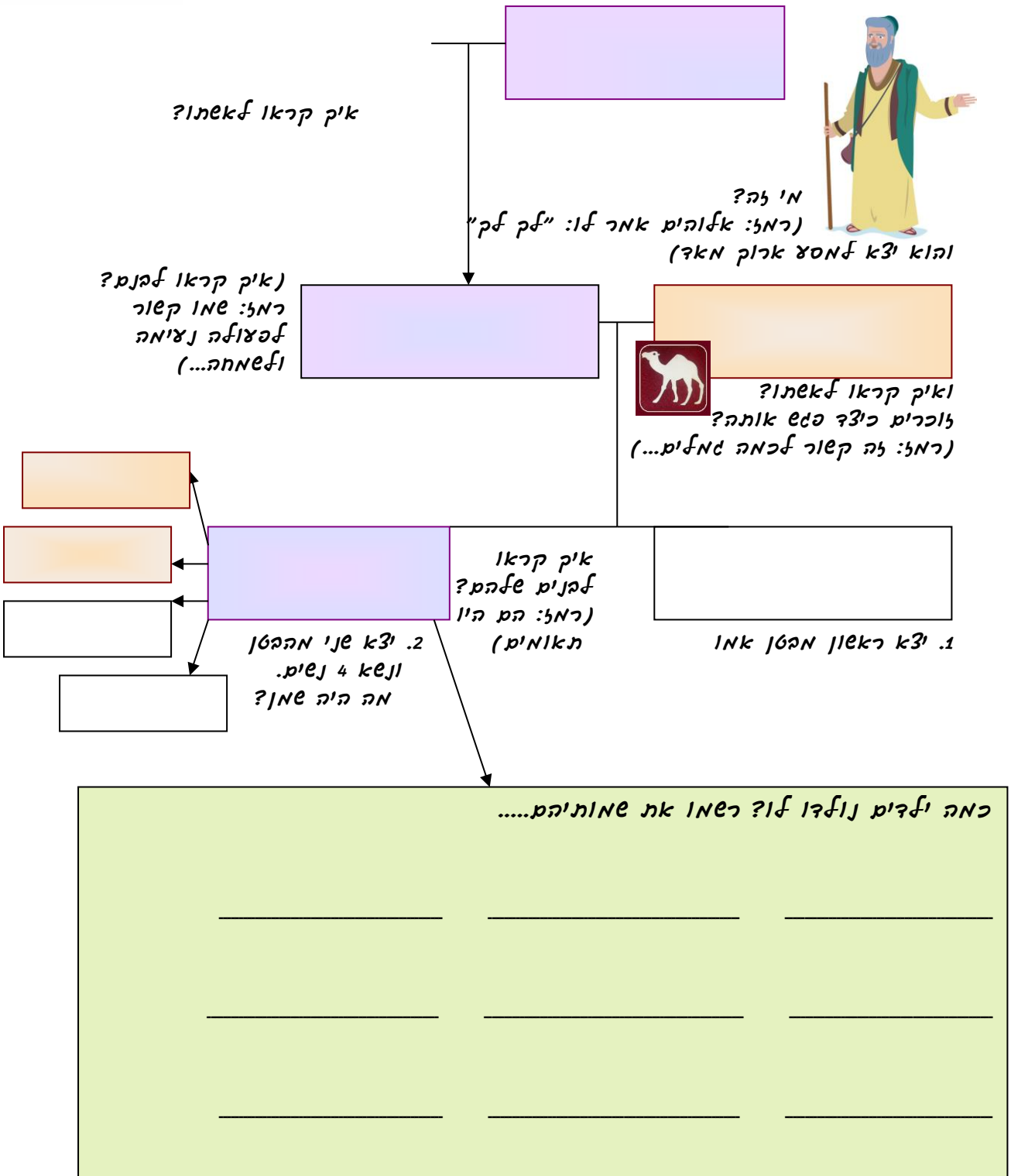

בספר בראשית פגשנו כל מיני אנשים, זוגות ומשפחות עם סיפורים מעניינים ננסה להיזכר מי הם היו ע"י בניית עצי המשפחה שלהם:

ואי היה הבן השלישי

- מי הן הנשים שסומנו בצבע? איך אנו קוראים להן?
- מי הם הזכרית שסומנו בצבע? כיצד אנו קוראים להם?
- כיצד אנו קוראים לאחים הצבועים בצבע הזה?

פרשת ויחי לזכות האבן - נקמה

כתבה: גלית ביתן

יעקב נפטר במצריים, לאחר מותו התחילו בניו לחשוש מנקמתו של יוסף:

וַיֵּרְאוּ אַחֵי יוֹסֵף כִּי קֵת אֲבִיהֶם

וַיֹּאמְרוּ: לֹא יִשְׁטַחֲנוּ יוֹסֵף וְהָשֵׁב יָשִׁיב לָנוּ אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ

ממה חוששים אחי יוסף?

מדוע הם חוששים דווקא אחרי מות יעקב?

(האם קרה שעשינו משהו לאח או לחבר כשההורים או הגננת לא הסתכלו?)

”וְהָשֵׁב יָשִׁיב לָנוּ אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ” – איזו רעה גמלו האחים ליוסף?

כיצד, לדעת התלמידים, יכול יוסף לפגוע באחיו?

מה לדעת התלמידים, יעשו האחים כדי להימנע מנקמתו של יוסף?

אפשר לדלג

על הקטע

המסומן

במידה

ונראה שזה

לא מתאים

לגיל...

וַיֵּצֵאוּ אֶל-יוֹסֵף לְאֵמֹר:

אָבִיךָ צָוָה לְפָנָי מוֹתוֹ לֵאמֹר:

כֹּה-תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף, אָנָּה שָׂא נָא פֶּשַׁע אַחִיךָ וְחַטָּאתָם

כִּי-רָעָה גָּמְלוּךָ וְעַתָּה שָׂא נָא לְפָשַׁע עַבְדִּי אֱלֹהֵי אָבִיךָ

האמנם ציווה על כך יעקב? כנראה שלא מכיוון שאין שום אזכור לכך בתורה.

מדוע "המציאוי" האחים פנייה כזאת של יעקב ליוסף?

האם זה "יצליח" להם?

מתי אנחנו פונים להורים או למשהו שההורים אמרו כדי להתגונן?

מה לדעתכם יעשה יוסף? האם ינקום באחיו?

וַיִּבְרַךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֱלֹוֹ

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף: אֶל-תִּירְאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי?

וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטָבָה

לְמַעַן עֲשֵׂה כִּי־זֶה הָיָה לְהַחִיֹּת עִם רַב

וְעַתָּה אֶל-תִּירְאוּ אֲנֹכִי אֶכְלָל אֶתְכֶם וְאֶת-טַפְּכֶם

וַיִּנַּחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל-לִבָּם.

מדוע, לדעת התלמידים, בכה יוסף כשדיברו אליו האחים?
האם בכוונתו לנקום בהם?
כיצד מבין יוסף את משמעות ירידתו מצריימה?
מה הבטיח יוסף לאחיו?

רַחוּמַי: אַף תַּקַּם וְאֵל תִּטֵּר (ויקרא יט, יח)

מתי הרגשתי צורך "להחזיר" למישהו על משהו שהוא עשה לי?
האם פעם מישהו "החזיר" לי על משהו שעשיתי לו?
(לגננת: לעיתים הילדים נפגשים במושג הנקמה מתוך סדרות בטלוויזיה כדאי לאפשר שיחה גם על כך: על האופן בו מתוארת הנקמה, והאם לדעת הילדים זה מוצדק? ואולי יכלו בסדרה להתמודד אחרת עם מעשה רע שנעשה?)
האם מי ש"מחזיר" או "נוקם" צודק? מתי נקמה מוצדקת ומתי לא?
מדוע לדעתכם, אוסרת התורה על הנקמה?
מה רע בנקמה?
האם תמיד ניתן לשכוח ולסלוח? על כל מעשה?

נתבונן באיסור מהתורה: האיסור הוא לנקום וגם ליטור, מה ההבדל בין השניים?
מדוע התורה אוסרת אפילו על שמירת טינה? האם הטינה פוגעת במישהו? במי?
מתי מישהו נטר לי טינה או שאני נטרתי לו? כיצד זה "מרגיש"?
האם ניתן לאסור על "שמירת טינה"? האם זהו רגש שאני יכול להילחם בו?

אִסְרוּם סֵפֶר בְּרֵאשִׁית

קיימו בכיתה משחק או חידון לסיכום ספר בראשית (כמה ומיהם האבות? האמהות? מיהם הילדים של מי? ניתן לצייר יחד עץ משפחתי)
שוחחו על המעבר לספר שמות
קיימו תיאום ציפיות: מה לדעתכם יסופר בספר שמות?
נספר לילדים שבסיום למידת כל ספר אומרים בקול רם את המילים הבאות:

"חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזַּק"

חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזַּק היא קריאה שנוהגים לומר בני קהילות אשכנז בסיום כל אחד מחמישה חומשי תורה. מנהג דומה מקובל גם במקצת מקהילות הספרדים.

בשבת שבה פרשת השבוע היא הפרשה האחרונה של החומש, (כגון פרשת ויחי בספר בראשית), נהוג כי לפני קריאת הפסוק האחרון של הפרשה הקהל קם על רגליו, ולאחר סיום קריאת הפסוק על ידי בעל הקריאה אומר כל הקהל את המילים "חזק חזק ונתחזק". לאחר מכן חוזר בעל הקריאה ואומר גם הוא "חזק חזק ונתחזק".